

- b) v Gsg. vzorov *chlap, stroj, srdce*, ak sa podstatné mená končia na mäkkú samohlásku: *učiteľa – učiteľa, muža – muža, srdca – srdce, mora – more, teľaťa – teľaťa*;
- c) pri zámenách po mäkkej spoluhláske: *naša – naše, vaša – vaše, moja – moje, tvoja – tvoje*;
- d) v tematickej submorfe sloviess typu *vracať: obracať – obracet, kričať – kričieť, ležať – ležet, držať – držet, bežať – běžet, hádzať – házet, naháňať – nahánět*;
- e) vnútri slov: *žart – žert, ťažký – těžký, vedľa – vedle, podľa – podle, pohľad – pohled, šťastie – štěstí, čakať – čekat, ďakovať – ďakovat, predsa – přece, objaviť sa – objevit se, zjazd – sjezd, zjav – zjev*.

1.2.1.3 Podobne ako je to pri [a], aj slovenskej krátkej samohláske [u] zodpovedá v češtine [u] len po tvrdých spoluhláskach: *ruka, zub, dub, už, tu, skupina, ucho, muž, vzduch, republika*. Pri mäkkých spoluhláskach je v češtine [i], v slovenčine je [u]:

- a) v koreni slov: *ľud – lid, kľúč – klíč, sľub – slib, cudzinec – cizinec, kožuch – kožich, ľudský – lidský*;
- b) v Dsg. vzorov *stroj, srdce, vysvedčenie* (čiastočne *chlap, hrdina*): *stroju – stroji, srdcu – srdci, teľaťu – teletí, moru – moři*;
- c) v 3. os. pl. zodpovedá slovenskej koncovke *ú* po *j* a inej mäkkej spoluhláske české *í*: *majú – mají, volajú – volají, kupujú – kupují, píšú – píší*.

1.2.1.4 Krátkemu [i] (grafémam *i* a *y*) v slovenských slovách zodpovedá väčšinou [i] (*i* a *y*) v českých slovách: *my, vy, ryba, chytám, jazyk*. Niekedy je medzi slovenčinou a češtinou rozdiel v dĺžke samohlások (*byť – být, lípa – lípa, mísa – mísa, síla – síla, krásny – krásný*) a niekedy v pravopise (*tiger – tygr, partizán – partyzán, ženy spali – ženy spaly, stoly stáli – stoly stály*).

1.2.1.5 Slovenské krátke [e] korešponduje často s českým krátkym [e]: *žena, český, slovenský, srdce, sen, chlapec, počet, ten, sem, jeho, že*. Po *d, t, n* sa označuje ako *e* alebo *ě*: *teplo, otec, nemocnice, děti, tělo, Němec*; po *b, p, m, v* sa tiež označuje ako *e* alebo *ě*: *pěna, běžet, svět, směr*. Slovenskému [e] môže niekedy zodpovedať aj české [e:] (*rychle – rychlé, krásne – krásné, leto – léto, lepší – lépe*), zriedkavo *í* (*breza – bříza*).

1.2.1.6 Slovenskému krátkemu [o] zodpovedá české [o]: *nos, nový, noc, mnoho, o, od, pod, do, on, trochu*. Slovenskému krátkemu [o] môže zodpovedať aj české dlhé [u:] (bývalé *ó*, graficky sa realizuje ako *ů*): *voz – vůz, dvor – dvůr, boh – bůh, soľ – sůl, svoj – svůj, tvoj – tvůj*. V historicky vysvetliteľných prípadoch (často ako striednica za tvrdý *jer* alebo vkladná hláska) korešponduje slovenské [o] s českým [e]: *Pavol – Pavel, orol – orel, posol – posel*, slovenská prípona *-ok* s českou príponou *-ek* (*lístok – lístek*) a koncovka *-om* v Isg. pri maskulínach s českou koncovkou *-em* (*s pánom – pánem, zubom – zubem*).

1.2.2 SYSTÉM DLHÝCH SAMOHLÁSOK V SLOVENČINE A ČEŠTINE

Slovenčina					Čeština			
í		ú			í		ú	
	é		ó			é	ó	
		á				á		

Obidva jazyky majú zhodne päť dlhých samohlások *á, ó, ú, é, í*. Samohlásky *ó* a čiastočne aj *é* sú na periférii systému v slovenčine aj v češtine. V češtine je frekventovanejšia samohláska *í*, ktorej často zodpovedá slovenská dvojhláska *ie, iu, ia*, v obmedzenej miere to môžeme tvrdiť aj o českej samohláske *á*, ktorej zodpovedá slovenská dvojhláska *ia*.

Naopak, slovenskému *ú* môže zodpovedať česká dvojhláska *ou*. V obidvoch jazykoch je protiklad krátkeho vokálu proti dlhému vokálu alebo dvojhláske, dlhý nositeľke slabičnosti. Proti krátkemu *a* v slovenčine stojí dlhé *á* alebo dvojhláska *ia* (často po mäkkých spoluhláskach), v češtine stojí proti krátkemu *a* len dlhé *á* (*žába – deset žab*). Proti slovenskému krátkemu *u* je dlhé *ú*, ale zriedkavo, prevažne po mäkkých spoluhláskach, aj dvojhláska *iu*.

V češtine sa dlhé *ú* graficky označuje trojakým spôsobom: na začiatku slova, po predpone *á* v cudzích slovách ako dlhé *ú* (*ústa, neúnavný, tíra*), vnútri a na konci slov ako *ů* (*stůl, domů*) a v cudzích slovách v prípone *-ura* a *-uma* s krátkym *u* (*kultura* – číta sa ako *kultúra*). Okrem dlhého *ú* je v českom vokalickej systéme protiklad diftong *ou – u* pri alternácii (*moucha – hodně much*).

Proti krátkemu *i, y* je v obidvoch jazykoch dlhé *í, ý*. Proti krátkemu *e* je v slovenčine častejšie dvojhláska *ie* a len zriedkavo v koncovkách adjektív dlhé *é*. V češtine stojí proti krátkemu *e* iba jeden